

Till familjens försvar – ett PM för troende.

av Göran Fäldt

Kännetecknen för en religionsneutral samlevnadskultur

Varför måste man i dag i Kyrkan tala om ett *försvar av familjen* som samhällets urcell och första källa till mänsklig gemenskap? Vilka är förutsättningarna för en universellt erkänd samlevnadsform?

Det kan naturligtvis inte förnekas att äktenskapets och familjens tidigare så helt dominerande och starka position bland människorna avspeglar ett landsbygdssamhälle där jord och gård stod för produktion och utgjorde den sociala tryggheten. Äktenskapen var både andliga kontrakt knutna till Kyrkan som sakrament och ekonomiska förvaltningskontrakt för familjernas bestånd. Industrialismen och urbaniseringen har förvandlat gamla tiders arvstänkande och långsiktiga planering av hushållens välstånd till mer individualistisk självständighet och frihet att ingå och bryta äktenskap. Denna utveckling i västerlandet är väl känd och dokumenterad. När sedan romantiken under 1800-talet lade tonvikten på känslan som äktenskapets grund och inte det rationella samtycket till ansvar och trohet hade en ny tid börjat. Den kvinnliga emancipationsrörelsen innebar i princip en frigörelse från mannens juridiskt överlägset starka status i äktenskapet. I så måtto kan man säga att utvecklingen gett samtiden en rättvisare bild av kvinnan och klarare förstått kvinnans värdighet och kallelse i både Kyrkan och samhället.

I det stora hela kan man också i en historisk tillbakablick hävda att demokratierna har lyckats förvalta ett tidigare krav på människors behov av social trygghet genom ett allmänt välfärdsprogram. Fler människor har kunnat gifta sig än någonsin tidigare, samtidigt som förståelsen för det kyrkliga äktenskapets betydelse har minskat genom en kombination av en försvagning av trosmedvetandet och den lagstiftande sekulariseringen. Det hindrar inte att familjen fortfarande har en stark traditionell ställning i det allmänna medvetandet trots de ständigt ökande skilsmässotalen. De allra flesta ungdomar i dag vill också leva i äktenskap med familj.

Men det är inte dessa sociala och historiska förändringar som är ämnet för talet om ett försvar av familjen i dag. Ämnet är egentligen frågan om en *förändrad människosyn* och därmed också en förändrad syn på mäns och kvinnors uppgifter i samhället.

Vid sidan av den traditionella synen på människan och familjen finns i dag ett ifrågasättande av både människans manliga och kvinnliga ”roller” och den traditionella samlevnadsformen mellan man, hustru och barn som kärnfamilj, eller som familj i ett vidare nät av släktband. Det tycks för många forskare i dag vara så att det är just betoningen på sexuell skillnad mellan mannen och kvinnan, och i dess konsekvens också olika uppgifter i livet, som ”konserverar” en äldre samhällstyp och håller tillbaka ”utvecklingen”. Den frihet och självständighet som ses som självklara ideal av många kan å andra sidan inte, mot bakgrund av många verkligt svåra och svårlösta sociala problem som uppstått i hela samhället, entydigt peka på ”en större lycka för ett större antal människor”. Man tycks ha förlorat något av de intimaste relationerna mellan människor och sett ett ökande utanförskap och en ökande ensamhet bland människor. Varför har inte ”friheten” från äktenskapet som samhällsgrundande och samhällsbevarande gjort människorna tryggare och lyckligare?

Det man inte kan invända mot är en långsam och naturlig förändring av både familjeförhållanden och manlig respektive kvinnlig identitet. Det man däremot kan invända mot och bör motsätta sig är en ensidig och ideologiskt indoktrinerande propaganda riktad mot hela den biologiska familjen som sådan. Exempelen på offensiv hållning gentemot familjen som institution är många bland forskare och professorer på båda sidor om Atlanten. Låt mig citera ett uttalande av en forskare och professor i sociologi, Alison Jagger, så tidigt som 1977:

”Slutet på den biologiska familjen kommer också att eliminera behovet av sexuellt förtryck. Manlig homosexualitet, lesbiska förhållanden och utomäktenskapliga sexuella relationer kommer inte längre att uppfattas som alternativa företrädesrätter utom räckhåll för statlig reglering... I stället kommer till och med homosexualitetens och heterosexualitetens kategorier att överges; samma ”institut för sexuella relationer”, i vilka män och kvinnor har spelat väldefinierade roller, kommer att försvinna. Människligheten kommer till slut att kunna återgå till en sexualitet som är naturlig för den i alla dess snedvridna och mångskiftande uttryck”.¹

Offensiverna mot den mänskliga sexualiteten, så som den förklaras och kodifieras i religionen, är också många och har framlagts offentligt. Låt mig här citera ett andra exempel, den här gången av den välkända feministiska nationalekonomen Heidi Hartmann (född 1945; Hartmann har innehaft en forskarprofessur vid George Washington University, Washington, DC), som talar om ”mänsklig reproduktion”:

”Det sätt på vilket den mänskliga arten reproducerar sig själv är socialt fastställt. Om människor biologiskt sett är sexuellt polymorfa och samhället var organiserat på så sätt att alla former för sexuellt uttryck var accepterade, skulle reproduktionen vara resultatet av bara

¹ A. Jagger, ”Political Philosophies of Women’s Liberation”, i *Feminism and Philosophy*, Littlefield, Adams & Co, Totowa (New Jersey) 1977.

en del sexuella möten. Arbetets stränga uppdelning efter kön, som är ett påfund som återfinns i alla kända samhällen, skapar två helt skilda kön och nödvändiggör enheten mellan mannen och kvinnan av ekonomiska skäl. Detta bidrar till att kravet på sexualitet styrs mot ett förverkligande av heterosexualitet och mot säkerställande av biologisk reproduktion. I mer uppfinningsrika samhällen kan biologisk reproduktion säkerställas med hjälp av annan teknik.”²

Även om dessa två citat är tagna ur sitt sammanhang är de talande och upplysande. Båda citaten är uttryck för en annan människosyn och antyder en värld och ett samhälle som formas av en ”polymorf sexualitet”, fjärran från den som har sin rätta plats i det kristna, sakramentala och prokreativa äktenskapet. Det finns ingen anledning att tro att författarna inte menar vad de säger och står för sina ord. Vad som i det sista citatet kallas ”annan teknik” kan i vår tid antas handla om artificiell befruktning och till och med kloning. Det förefaller därför riktigt att allvarligt tala om behovet av ett ”försvar av äktenskapet och familjen” som samhällsbyggande och som den främsta naturliga och mänskliga samlevnadsformen.

Familjens huvudpersoner – grundsynen

I en inledande paragraf av encyklikan *Humanae Vitae* (1968) säger påven Paulus VI något av största vikt för alla människor i alla tider och för de döpta på ett särskilt sätt:

”Äktenskapet är således långt ifrån att vara en följd av slumpen eller resultatet av naturkrafternas blinda förlopp utan i själva verket av Gud Skaparen så vist och förutseende inrättat för att i människorna förverkliga hans kärleksplan. Därför utvecklar man och hustru genom den ömsesidiga överlåtelse till varandra, som är speciell och exklusiv för bara dem, den personliga gemenskapen i vilken de fullkomnar

² Heidi Hartmann, ”*The Unhappy Marriage*”.

varandra och samarbetar med Gud vid tillblivelsen och fostran av nytt mänskligt liv. För döpta innebär därutöver äktenskapet ett tecken på en sakramental nåd som återspeglar Kristus förening med Kyrkan”.³

Människan har som privilegierad art bland skapelsens alla arter en ursprunglig och gemensam relation till Gud. Denna relation är i sig själv universell för alla, utan undantag. Gud har för alla samma plan, nämligen att genom två olika mänskliga gestalter, man och kvinna, förverkliga sin kärleks förutbestämda plan. Denna plan är rotad i Guds eget kärleksväsen och syftar till mannens och kvinnans förening med Gud genom en liknande förening mellan mannen och kvinnan. Mannen och kvinnan har som skapade som Gud avbild, och i likhet med Gud, förmåga till kärlek. Påven förklarar denna förmåga till kärlek som en *ömsesidig överlåtelse till varandra, som är speciell och exklusiv bara för dem.*

Gud säger i Första Mosebok, för att ge en förklaring till människans behov av förening ”att det inte är bra att människan är ensam” (jfr 2:18). När samtidigt denna nödvändiga förening mellan man och kvinna är inrättad för att frambringa nytt mänskligt liv, kan vi inte förstå det på annat sätt än att relationerna av kärlek är av samma väsen som Guds eget väsen, som är kärlek, det vill säga en andlig, icke materiell, kraft som skapar något gott för dess egen skull och något som inom sig bär Guds evighet som ett slags sigill. Ser vi till människans livscykel ser vi att människan inte heller är ensam, även om hon inte lever i äktenskap: från barndom till vuxenliv lever människan i en familj; som gift lever hon gemensamt med någon av det andra könet; som änkeman eller änka lever hon omgiven av sina syskon, sina barn och barnbarn. Som gift men barnlös lever hon med syskon och syskonbarn och hör till en familj. Har hon inte familj lever hon med vänner. Inte ens om hon berövats dessa närmaste är hon helt ensam. Inte heller den människa som kallats till ett jungfruligt liv som präst, nunna eller munk lever ensam utan i gemenskap. Också kristna eremiter lever i gemenskap enligt en av Kyrkan godkänd ordensregel. Ett kännetecken för människan är alltså gemenskapsaspekten som alltid följer henne.

³ *Humanae vitae*, 8.

Man kan alltså redan här säga att det objektivt finns en universell samlevnadsform för alla skapade människor i alla tider och överallt. Påven säger sedan att det ”för döpta i äktenskapet finns ett tecken på en sakramental nåd som återspeglar Kristus förening med Kyrkan”.⁴ I det kristna livet finns alltså samma universella samlevnadsform i ett frälsande och eskatologiskt mönster som är ett tecken för alla andra samlevnadsformer att Gud är hela skapelsens ursprung och källa. Det är, och vi kallar det, ett fritt samtycke till ett troget och fruktbärande livsförbund: det sanna äktenskapet. Livet självt och samlevnadsformen kan visserligen för den kristne under en tid i hans eller hennes liv ha förefallit vara ”en följd av slumpen eller resultatet av naturkrafternas blinda förlopp” men är det inte längre, sedan hon anslutit sig till en ny sanning genom dopet och tron. Hon upptäcker att det i hennes liv och i hennes samlevnad med *någon* finns en ”vist inrättad ordning” som ger en mening åt hennes liv, nämligen den att hon kan göra sig tillgänglig för Guds kärleksplan.

Det framgår sedan för den kristne att denne *någon* som hon erbjuds leva sitt liv med är av det andra könet. Påven säger att människorna ”fullkomnar varandra som *man och hustru* genom den ömsesidiga överlåtelsen till varandra.” Man och hustru betyder två saker: de måste vara sexuellt och själsligt olika och de måste vara trogna under hela sitt gemensamma liv. Gud förbjuder nämligen i Mose lag äktenskapsbrott (Sjätte budet, 2 Mos 20: 14) och i Kristi undervisning skilsmässan, eftersom ”människan inte får åtskilja det som Gud har sammanfogat” (Mt 19: 6, jfr 1 Kor 7:10). För varje kristen är dessa bud försvar för äktenskapets helighet och familjens bestånd. För vissa former av feministisk teori är de varken uppenbarad sanning eller förpliktande för samvetet. De ses i stället som produkter av patriarkalisk, androcentrisk kultur och historia.⁵

Det diskuteras nu i genusteorierna om det i verkligheten finns sådana skillnader som skulle vara nedlagda av Gud i en naturlig

⁴ Ibid., 8.

⁵ E. Schüssler Fiorenza, *In Memory of Her*, Crossroads, New York 1987.

ordning. En juridikprofessor vid Torontos Universitet, Rebecca J. Cook, avvisar naturens ordning genom att påstå att ”det inte finns två kön, utan fem och att man därför inte borde tala om män och kvinnor, utan om ”heterosexuella kvinnor, homosexuella kvinnor, heterosexuella män, homosexuella män och bisexuella”.

Om skillnaderna, i stället för att vara givna av Gud, skulle vara resultatet av de faktorer som kännetecknar samhällena, så skulle de inte vara universellt bestående och nödvändiga utan flexibla i förhållande till tiden och omständigheterna. Faran med detta sätt att tänka är att *någon*, eller *den andre*, i princip kan vara vem som helst och av vilket kön som helst, vilket i princip innebär att också samlevnadsrelationerna kan vara vilka som helst. Den mänskliga kärleken skulle då vara både person- och könsneutral och inte kräva livslång trohet, eftersom fostran av barn skulle vara samhällets ansvar. Vi skulle få ett helt nytt samhälle. Påven Benedikt XVI varnar därför i sitt jultal 2008 för konsekvenserna av många vitt spridda genusteorier och säger att ”*Kyrkan också måste försvara människan mot hennes egen självförstörelse*”.

Vetenskapligt sett kan människan bara vara man eller kvinna. Vissa oregelbundenheter kan finnas och ”könsbyte” delvis genomföras av läkare för att en person ska kunna känna större äkthet i sin identitet. Men det går inte att förneka att människan anatomiskt hör till det ena eller andra könet från födelsen. Det föreligger alltså hos människan en tydlig sexuell skillnad som är relaterad till *alstrandet* av barn och *födandet* av barn. Till denna anatomiska och funktionella olikhet hör också en motsvarande psykisk och själslig olikhet.

Edith Stein, helgon och Europas skyddspatron

Filosofen Edith Stein (1891-1942), judinna och konvertit till katolsk tro (den heliga Teresa Benedikta av Korset, karmelit), betonar dessa viktiga karaktärsegenskaper hos kvinnan respektive mannen i en serie föredrag hållna i Tyskland strax för införandet av de antisemitiska lagarna (1928-1932; se Samlade verk, *Gesamtausgabe*, Edith Stein

Institut, Freiburg, 2009) om kvinnan och hennes värdighet och kallelse. Hon menar bland annat att ”mänskligheten som art omfattar mannen och kvinnan som en tvåfaldig art som är typisk för människan. Det finns skillnader i kroppens anatomi och i vissa fysiologiska funktioner men också *i kroppens hela sätt att leva. Förhållandet mellan själ och kropp är olika hos mannen och kvinnan både på det psykiska och själsliga planet och därmed avgörande för hur de andligt förhåller sig till varandra.* Edith Stein är övertygad om den andliga moderlighetens betydelse på livets alla områden”.

Erfarenheten i äktenskapet visar att olikheterna mellan mannen och kvinnan, mannen och hustrun, kan kräva ansträngning, självupppoffring och mognad för att verkligen bli komplementerande och tjäna den andliga enheten. Men mötet och samlivet är också en möjlighet att befrias från jagets egocentricitet, eller, som kardinal Angelo Scola säger: ”olikheten är, i en viss betydelse, inskriven i detta ”jag” självt. Utan att ”jagets” enhet bryts, uppfordrar olikheten till ömsesidighet, inte som integration av något som saknas, utan som villkor för ett fritt självförverkligande”.⁶

Tillskyndare av ett nytt perspektiv på ”jaget” och självförverkligande ser emellertid en kristen antropologi rotad i Skriften och katolsk moral som ett *hinder för elementära mänskliga rättigheter* och attackerar öppet alla typer av ”religiös fundamentalism”, särskilt Vatikanen, som beskrivs som ledande i det religiösa motståndet mot ”reproduktiv hälsa” (rätt till fri abort) och till och med familjeplaneringsbyråer.⁷

⁶ (Sexuell olikhet, översättning från den engelska översättningen ”*The Nuptial Mystery*”, (Michelle K. Borras) av det italienska originalet (”*Il mistero nuziale*”, Rom 1998-2000), till svenska april 2009 - februari 2011, G. Fäldt; utg. William B. Eerdmans Publishing Company, Grand Rapids, Michigan, US/ Cambridge UK, 2005, publicerat på internet under Katolska Utskottet för Äktenskap och Familj och www.katolskevangalisation.se, ”*En teologisk skiss för mannen och kvinnan: sexuell olikhet*”).

⁷ R. Copelon – B.E. Hernandez, *Sexual and Reproductive Rights and Health as Human Rights: Concepts and Strategies; An Introduction for Activists*, Human Right Series, Cairo, 1994.

Sexualundervisning och könsroller i skolundervisningen

Den så kallade sex- och samlevnadsundervisningen i skolorna följer i stort samma mönster över hela landet med hänsyn till åldrarna i mellanstadium, högstadium och gymnasium. Biologiska fakta går igenom i stor utförlighet på lektionerna i biologi och samhällskunskap. Olika skolledare initierar olika livsstilstema och låter lärarna följa upp med samtal i klass och grupp. Grundinställningen är att mana till försiktighet med sina kontakter före 15-årsgränsen och att efter den tillåtna åldersgränsen för konsensuellt samlag betona det fina och vackra och tala om hänsyn och ömhet. Däremot talar man inte om verklig kärlek och vilja att få barn tillsammans. Ett barn ska alltid vara planerat och välkommet. Vad denna självklarhet betyder i undervisningssammanhang är emellertid att preventivmedel alltid skall rekommenderas. En ung flicka ska inte behöva se sin studietid eller framtid försvårad av en oönskad graviditet.

Samtliga preventivmedelsformer går igenom och besök på ungdomsmottagning är rutin. Etiska frågor handlar i allmänhet om människors lika värde och om hur man i vissa situationer måste göra ett val. Videotapet visar ungdomarna det koncipierade lilla barnet som en ”biologisk cellklump” som ännu inte kan kallas barn eller människa. Den ”hör till flickans eller kvinnans kropp” som något hon ensam kan bestämma över.

Sensitivitetsövningar syftar till att kunna tala så öppet som möjligt om olika problem. Alla ståndpunkter får komma fram och bemötas och försvaras utan att någon allmänt gällande rätt ”uppfattning” fastställs. Äktenskap kan ingås lika väl av hetero- som homosexuella. Partnerskaplagen har upphört till följd av en omskrivning i Äktenskapsbalken som nu lagstiftar om jämställdhet mellan vanliga par och samkönade par i det civila äktenskapet.

Sambo, skilsmässa, vårdnadsansvar och ekonomiska konsekvenser av oönskat faderskap går igenom med utgångspunkt

från lagstiftningen. Det kan alltså inte råda något som helst tvivel om att den viktiga *frågan om samvetsfostran* måste besvaras inom den kristna familjen och i församlingen.

Ungdomarna själva har frågor om hur man klarar en relation och hur man mår när något tar slut. Lärarna håller sig till biologiska och samhällsliga fakta men har svårt att tala om ”själva saken”. Eleverna märker det omedelbart. Det nya i skolan handlar om genusrollerna och frågan om vilket kön man tror sig vara – för kön är en social roll. Hela skolsystemet håller på att ställa om sig till ett nytt tänkande i jämställdhetsfrågan och låter genusfrågan handla om den egna bestämmanderätten och bejakande av en sexuell läggning, vilken det än är. ”Jämställdhet är målet, genus metoden”. Det ska inte, menar man, finnas några särskilda manliga eller kvinnliga könsroller i det nya genusperspektivet.

Aborter är en hälsofråga, könssjukdomar handlar om livsstil. All sex och samlevnadsundervisning i skolorna pågår på obestämda tider och utan föräldrars insyn. Kurator och skolsköterska/psykolog står på elevernas sida och hänvisar, om de så vill, till förtroenderelationen och tystnadsplikten. Familj och familjepolitik hör till samhällskunskapsämnet och behandlas sakligt och objektivt.

Den internationella globala synen bland vissa feminister i en sekulariserad och religionsneutral skolundervisning kan illustreras av vad som 1995 framfördes i Europarådet av dåvarande isländske presidenten Vigdis Finnbogadóttir i en förberedande konferens inför kvinnokonferensen i Beijing, Kina, samma år: hon menade att det för henne själv, och alla som främjade ”genusperspektivet”, var angeläget att inte bara montera ned familjen utan också undervisningen och utbildningen. Flickorna måste ledas i riktning mot icke traditionella områden och borde inte förevisas bilder av kvinnor som hustrur och mödrar eller i bild och ord ses involverade i traditionella kvinnliga arbetsområden. ”Utbildningen är en viktig strategi för att förändra fördomar om mäns och kvinnors roller i samhället. Genusperspektivet måste integreras i programmen. Stereotyperna i skolböcker måste elimineras och lärarna garantera att flickorna och pojkar gör

välgrundade yrkesval som inte baserar sig på traditionella fördomar om kön eller genus”.⁸

Johannes Paulus II:s brev till kvinnorna

Om Vigdis Finnbogadóttir och andra som ser traditionella kvinnliga verksamheter som föråldrade och som problem i samhällenas jämställdhetsutveckling, så föreslår påven Johannes Paulus inför samma konferens i Beijing en precisering av ”kvinnliga stereotyper” och tackar Gud för det ”kvinnliga geniet” i sitt ”*Brev till kvinnorna*”. I slutet av sitt brev vänder han sig direkt till kvinnorna med följande ord:

”Ni ser alltså, kära systrar, att Kyrkan har många anledningar att önska att *hela sanningen om kvinnan ställs i ljuset* vid den kommande konferensen som organiseras av Förenta Nationerna i Peking. Det är viktigt att ”*kvinnans geni*” lyfts fram i sin helhet och att man inte bara tänker på betydande och välkända kvinnor som levt under den tid som nu gått och som är våra samtida, utan också på *enkla* kvinnor som utvecklar sin feminina talang i andra människors tjänst i vanligt dagligt arbete! Det är faktiskt särskilt genom att ge sig själv för andras skull i vardagslivet som kvinnan förverkligar sin djupa kallelse i livet, hon som kanske mer än mannen *ser människan*, därför att hon ser med hjärtat. Hon ser henne oberoende av olika ideologiska eller politiska system. Hon ser människan med hennes storhet och begränsning och hon försöker komma henne till mötes och vara henne till hjälp. På detta sätt förverkligar hon Skaparens grundläggande plan och framträder hela tiden, i en mångfald av kallelser, inte bara i den fysiska *skönheten* utan framför allt i den andliga *skönheten*, som Gud från begynnelsen har slösat på den mänskliga varelsen och särskilt på kvinnan.

Samtidigt som jag i bönen anförtror Herren detta viktiga mötes lyckliga utgång i Peking, inbjuder jag *de kyrkliga gemenskaperna* att göra det innevarande året till *en djup tacksägelse till Skaparen och Återlösaren för denna stora gåva som det feminina*

⁸ Europarådet, *Equality and Democracy: Utopia or Challenge?*, Palais de Strasbourg, 9- 11 februari 1995.

är; i sina många former hör det till mänsklighetens fundamentala kulturarv och till Kyrkan.⁹

⁹ Från Vatikanen, den 29 juni 1995, på apostlarnas Petrus och Paulus högtid.

Försvarslinjer för evangeliet i familjen –
helighetens förebilder och de goda samtalen mellan
föräldrar och deras barn (I- II).

I

Är helighet möjlig i familjen?

Exemplet Jerry (1938 -) och Gwen Cecilia Coniker
(1939-2002), Guds och vår Frus av Fatima
medarbetare.

Guds Son Jesus Kristus och hans heliga moder jungfrun Maria kallar ibland också i vår tid vissa människor till ett profetiskt vittnesbörd genom äktenskap och familj. Guds tjänarinna Gwen Cecilia Billings föddes 7.9 1939 i Chicago och blev i sitt äktenskap med Jerry Coniker mor till 13 barn. Tidigt i hennes liv kunde man se de tecken som den helige Paulus, hedningarnas apostel, betonar i Romarbrevet 8:28, ”Vi vet att Gud på allt sätt hjälper dem som älskar honom att nå det goda, dem som han har kallat efter sin plan”.

Detta första ingripande i en människas liv genom äktenskap, och den fortsättning det får, verkar otänkbart utan en särskild gåva att

kunna lyssna till Guds kallelse. Jerry och Gwen var båda unga, han 20 och hon 19 år då de gifte sig på Marie Upptagelses högtid 1959. Då hade de känt till varandra sedan högstadietiden. De invigde sitt äktenskap till Jesus genom Maria, som sedan skulle kalla dem från USA till Fatima i Portugal. De hade då redan sju barn och fick en tredje son i Portugal. Efter två år i Fatima och Portugal återvände de till USA för att arbeta på heltid för Kyrkan och för äktenskap och familj. 1975 grundade de en rörelse, ”Apostolatet för invigning av familjer”. Denna rörelse kom att sprida sig till flera länder och blev känd som ”Familjelandet”. Under tiden fram till hennes död hade hon privilegiet att möta påven Johannes Paulus II nio gånger. Påven förstod vad Guds Moder hade velat åstadkomma med Gwen och Jerry och han såg också till att båda blev ledamöter i det Påvliga Familjerådet. Äktenskapet fortsatte med än fler barn och en allt mer växande kärlek mellan makarna. Men som i de flesta familjer kom också allvarliga svårigheter. Det första barnet var för tidigt fött, fyra förlöstes med kejsarsnitt och ett barn dog efter förlossningen. Gwen blev sjuk och försvagad och när det elfte barnet var på väg varnade läkaren för att hon inte skulle överleva ännu ett barns födelse. Han rekommenderade abort men Gwen vägrade. Efter julen föddes ett helt friskt flickebarn.

För Gwen var familjen hennes stora skatt och lycka. Hon älskade verkligen alla sina barn och hann se 64 barnbarn innan hon dog den 15 juni 2002.

Hon och Jerry hade ett stort samarbete med amerikanska konventualfranciskaner och stod Maximilian Kolbes Maria Immaculatarörelse nära. Det var också en konventualfranciskan som höll predikan vid hennes begravningsmessa. Han påminde familjen om ett brev som Gwen skrivit när hon svårt sjuk födde sitt elfte barn och som visade både hennes kärlek till familjen och familjens kärlek till henne själv som mor, mormor och farmor, svärmor och syster. Hon hade skrivit: ”Jag har skrivit det här lilla brevet till familjen för att, om

jag inte skulle vara hos dem under julen den här gången, skulle de ändå ha en liten tanke från mig att prata om tillsammans, och om jag skulle dö, så skulle de inte tänka att det var det lilla barnets fel”.

Prästen bad i en bön både Gwen och den helige Ande om något att säga i mässan som passade in på hennes kristna liv och den konkreta bild av kristet liv som han fått genom hennes kärlek till barnen och familjen. Då mindes han plötsligt de sista orden hon uttalat innan hon dog och som hade spelats in. Hon hade sagt, ”Alla är speciella men den som är mest speciell är er pappa, min man. Det hela har varit ett enda stort steg i tron”.

Så ser vi till slut att även om tidens verklighet alltid utmanar det kristna livet och människans stora och underbara värdighet, så uppväcker Gud människor till helighet och räddar själarna från att gå vilse och gå förlorade. Med Marias Guds Moders hjälp och närhet kan vi som lever nu och upplever en svår tid känna oss trygga och få nytt hopp att kunna leva i Herrens efterföljd.

II

Hur talar vi med våra barn? - ur en predikan i församlingen

Det finns något i vår Kyrkas liv som ställer krav på oss. Kristus säger nämligen till den unge mannen som frågade vad han måste göra för att vinna evigt liv: ”håll buden, kom sedan och följ mig”. Äktenskapet är ett av Kristi bud: att förstå dess mening och leva det i ett förbund som Gud bekräftar och stöder med sin nåd. Det betyder att mannen och

kvinnan som vill leva tillsammans skall vara gifta och inte leva tillsammans utan att ha samtyckt till äktenskapets mening och syfte.

Vad ska då familjerna och Kyrkan säga om att leva som sambo. Hur kan man undervisa sina barn så att de gör rätt val när tiden är mogen?

Det finns egentligen bara ett sätt att säga tydligt nej till en ung familjemedlems avsikt att påbörja ett samboförhållande. Det är att ha ett sådant familjeliv att *den unga människan föredrar att inte påbörja det*. För föräldrar måste nog förstå att önskan till samboliv är en längtan till en levande relation. Finns den i hemmet kan den unga människan i lugn och ro sätta upp sitt livsmål och skaffa sig de kunskaper som ger flest valmöjligheter. Finns inte det i hemmet som ger den unga människan tillförsikt inför framtiden och ett lugn i vardagslivet, söker den unga människan det som hon *tror* ska göra henne tillfredsställd. Trots att han eller hon vet att ett sådant självständigt liv inte är ett liv byggt på ett äktenskapligt trohetslöfte och en beredskap och mognad att ta emot barn, kommer hon att ta detta steg, med dåligt samvete, men för ögonblicket styrkt av det faktum att ”nästan alla gör så” – alltså ”varför inte jag”? Vi vet att det är på det sättet mot bakgrund av den kyrkliga statistiken. Av alla som döps, återkommer de flesta till den första Heliga Kommunionshögtiden, bland dem saknas många vid konfirmationen och än fler vid vigslarna. Samtidigt som Kyrkan växer genom invandring, konversioner och vuxendop, minskar hon genom förlust av många döpta och konfirmerade senare i livet. Det finns alltså en stor själavårdande uppgift i Kyrkan, inte bara för biskop, präster, diakoner och ordenspersoner, utan för alla.

Även om man som vuxen kristen inte kan utgå från att *sambopar* också påbörjar ett sexuellt samliv i det enskilda fallet, måste man ändå utgå från att sexuellt samliv förr eller senare finns med i bilden med tanke på den socialt helt accepterade

preventivmedelsmentaliteten. När till och med Staten genom ett institut under ett departement propagerar för ”säkert sex” och ser ungdomssex som en ”friskfaktor” och inte som en verklig ”riskfaktor”, måste föräldrar förstå att både deras barn och de själva i mer eller mindre omfattning, påverkas och påverkas djupt, så djupt att deras benägenhet att lyssna på Kyrkan hotar att avta.

Det betyder inte att ”modern sexualsyn” leder till ett harmoniskt och lyckligt samliv. Ett liv byggt på en serie kompromisslösningar blir aldrig ett sant uttryck för verklig kärlek. Samma sak kan sägas om äktenskap som bygger på kompromisser.

I sin yttersta konsekvens kan sambomodellen leda till ”oplanerad” graviditet och en svår situation mellan att välja livet för barnet och ”toga det bort ur sitt liv” och ljuga för sig själv: ”mitt barn ska ha det mycket bättre än vad jag eller vi har det nu”.

Kristna unga människor, konfirmerade, som börjar sambo utan bröllop, vet att de lever fel men gör det ändå. För att försvara sitt onda samvete kommer de med stor sannolikhet att förändra sin syn på Kyrkan – på grund av Kyrkans uppfattning och lära. De kommer att mena att det är *Kyrkan som måste tänka om och anpassa sig till den moderna världen.*

Någonstans på denna väg måste de som genom sambovalet går miste om det sakramentala i äktenskapet ändå *ta emot omvändelsens nåd* och börja ”på ny kula”. Om de inte vill omvända sig och börja om på nytt och på rätt sätt, kommer samma människor senare i livet ändå komma med barn födda utanför äktenskapet och begära dopet – liksom det för dessa katoliker är en självklarhet att gifta sig i Kyrkan, när det till slut passar dem och en självklarhet att låta begrava sina föräldrar enligt Kyrkans ordning, även om varken de eller de bortgångna har hållit Herrens bud på söndagarna och helgdagarna.

Kyrkan å sin sida kan inte bortse från sitt pastorala ansvar. Hon måste med mildhet och barmhärtighet vittna om sanningen och förklara att det som människor gör i praktiken aldrig kan bilda en norm. Om så vore fallet skulle Kyrkan bli *ett religiöst serviceorgan* och dra sig undan sitt av Kristus givna uppdrag att förkunna Sanningen, Guds sanning och upprätthålla den lag som finns.

Föräldrar till ungdomar i brytningsåren får vaka över sig själva, så att de inte hanterar ungdomarnas situation så att det driver bort dem från Kyrkan för alltid i praktiken. De måste förstå att *de själva är en del av problemet med samboförhållandena*. Chansen ligger i att *lyssna och försöka förstå ungdomarna* och be för dem och för sig själva. Samboförhållandet bland vuxna katoliker kan ha många och svårare förklaringar. I de fall då det bland dem finns ett fostrande ansvar för barn, som är lojala mot sina föräldrar i deras situation, är det särskilt viktigt att kunna samtala förtroendefullt med någon av själasörjarna och visa *sin uppriktigt goda vilja*.

Det är bara det bästa och det rätta som fostrarna, föräldrarna, ska hjälpa de unga fram till. Samboförhållandet kan uppfylla en del av de önskningar en ung människa har, men inte alla. I verkligheten blir sambolivet en serie praktiska kompromisser, ekonomiskt, sexuellt, yrkesmässigt. Det är inte en maximalt lyckad livssituation, men de unga vänjer sig vid den och anpassar sig snart till den. I kulturer där familjerelationer betyder mycket, eller allt, förstår man att sambolivet rycker sönder familjerelationer och skapar avstånd mellan generationerna. Är kontrollsystemet starkt kommer man att vilja förhindra de unga att ta steget och möjligtvis straffa dem, om de nonchalerar uppfattningen i familjen.

”Ta på er mitt ok och lär av mig som har ett milt och ödmjukt hjärta så skall ni finna vila för er själ”, säger Kristus.

Ja, i de flesta fall vet familjen vad som är bäst för de unga, och även om det kan kännas tungt för dem att lyda, kan de ändå

underordna sig familjens auktoritet ”och finna frid och vila i sina själar”.

Är kontrollsystelet svagt eller obefintligt kan vad som helst hända: fortsatt samboliv utan äktenskap, uppbrutet sambo och nytt samboförhållande, i värsta fall med ansvar för ett eller två små barn födda utanför äktenskapet. Har man då som konfirmerad katolik förstått sitt ansvar, tagit på sig den bestämda bördan, oket, och accepterat det? Antagligen inte. Det var inte riktigt OK att bära det nödvändiga oket för att leva i enlighet med Guds lag om äktenskapet.

Framtiden blir en geografisk karta och ett tidsschema som måste hållas för att få livet att fungera så bra det kan fungera. En viktig förklaring till att *familjeauktoriteten och ”kontrollen” över äktenskapen spelar ut sin roll* ligger i välfärdssamhället som i stort sett övertagit trygghetssystemet och nätverket. Människorna har mer *blivit samhällets barn än familjernas barn* och får anpassa sig till ett nytt överhuvud. Kontrollerande familjer i en välfärdsstat kommer därför alltid att känna sig utmanade och till slut svikna.

Föräldrarna som fostrare måste leva *i kyskhetens dygd* för att kunna lära ut den som en positiv kraft i de ungas liv. Man måste någon gång kunna tala med sina barn och ungdomar om denna viktiga fråga.

Det finns en möjlighet i samtalen mellan fostrare och deras barn att tala om kyskhetens välsignelser under ungdomsåren utan att tala direkt till ungdomarnas egen aktuella utveckling. När man förklarar att en blivande präst eller ordenssyster *frivilligt accepterar att avstå från all sexuell handling även sådana handlingar som skulle vara frivilliga och på något sätt ansvarsfulla*, har man ett ”gyllene tillfälle”. Genom att komma in på området *celibatärt liv ”för himmelrikets skull”*, och som ett särskilt tjänande i Kyrkan, kan den unga människan utan att känna sig pressad i sitt eget liv *objektivt betrakta det frivilliga celibatet som en möjlig livsväg*. Det betyder att

kyskheten som sådan får ett ansikte och en positiv betydelse. Det är viktigt att betona att präster och ordensmän och ordenskvinnor är lyckliga i sitt val. De skiljer sig inte från gifta personer som vill leva i samstämmighet med den kristna äktenskapsetiken i den meningen att *de i båda fallen måste lära sig att övervinna naturliga impulser* och avstå från alla frestande sammanhang.

Man är inte helgon därför att man vill bli präst eller ordensperson, men man kan bli det genom att vara det ett helt liv. Man är inte heller helgon därför att man vill gifta sig i Kyrkans gemenskap, men man har säkerligen möjlighet att bli det genom att leva efter naturens och moralens riktlinjer. I samtliga fall är det den personliga föreningen med Jesus Kristus som blir avgörande, Han som är vägen, sanningen och livet.

En annan fråga som föräldrar och uppfostrare måste förbereda sig på är de ”samkönade äktenskapen” som kommer att bli lagliga i allt fler länder, samtidigt som de kommer att bekämpas med skrämmande metoder i andra.

Också samkönade ”äktenskap”, precis som samboendet utan äktenskap, är en spegelbild av det teknologiserade och urbaniserade mänskliga samhället där familjerelationer förlorar sin ekonomiska och juridiska tyngd men fortlever som ”traditioner”. Alla kyrkliga förklaringar som talar om naturlagen och biblisk moral förkastas av gaysamhällets tillskyndare. Föräldrar kan alltså inte undandra sig sin plikt att föra samtal om denna fråga, när behovet visar sig.

Föräldrar är ofta inte så insatta i kyrklig argumentation att de tror sig kunna ge tillfredsställande svar på de ungas frågor. Men föräldrar vet mer än sina barn om familjerelationers betydelse och om barnomsorg och till slut de alltid viktiga arvsfrågorna. Kanske är det på familjens ”hemmaplan” man bäst tar sig an denna framtida allvarliga utmaning. Framtiden lär inte låta frågan vila i frid. I alla verkligt viktiga uppfostringsfrågor är det Kristi egna ord som ger den

verkliga ledningen. I dag (14:e söndagen under året, årgång A) hjälper oss Frälsaren som vår ende Lärare när han säger: ”Ta på er mitt ok och lär av mig som har ett milt och ödmjukt hjärta så skall ni finna vila för er själ”(Mt 11: 29).

En viktig fråga för unga, som de kanske inte vågar ställa till föräldrarna är frågan om ”lust” – att ha ”lust” i sexuell mening. Det är viktigt av psykologiska skäl först, av andliga och moraliska skäl sedan, att förklara för de unga att det inte är ”lusten” som är otillåten och ”okristlig” utan det är den okloka och ansvarslösa ”lusten” som man måste varna för, eftersom den kan leda till konsekvenser som inte går att förändra eller återkalla.

Talade inte Abrahams Sara om sin ”lust”, jo, men det var *i äktenskapet* med Abraham. ”Skulle jag nu upptändas av lusta nu när jag är vissnad och min man är gammal” (*1 Mos 18:12*), säger hon när de tre änglarna bebådar en födelse i hennes höga ålder, löftets barn, Isak. Allt som sägs i Bibeln är inte moraliskt godtagbart, här finns alla synder beskrivna men inte godtagna utan med konsekvenser. Men lust är naturens lag och tjänar ett syfte, därför är den god men måste finna sin rätta plats i ett ansvarstagande, som vi kallar äktenskap.

Låt oss försöka komma till en slutsats: det måste alltid vara OK att bära *oket*, att ta ansvaret på sig, därför att Kristus går före med korset. Att göra vad lagen föreskriver, till exempel att hålla söndagsbudet troget, leder oss till det eviga livet och ger oss ”ett milt och ödmjukt hjärta”, om vi bara vill vara trogna i allt, särskilt i frågan om det kristna äktenskapet.

Lagen om äktenskapet och sexualiteten i äktenskapet mellan en man och en kvinna är aldrig omöjlig att hålla. Gud kan aldrig begära mer av sina älskade mänskliga varelser, än de har förmåga att förverkliga. Amen. (Publiceras på hemsidan *med kyrkligt tillstånd* 13 okt AD 2011).